

Nadace Terezy Maxové

Oficiální materiál pojednávající o realizaci interních projektů nadace s použitím nadačního daru a o opatřeních přijatých k uvedení činností do souladu s platnou legislativou

I. Úvod do problematiky

Na konci roku 2005 jsme, v rámci zkvalitňování administrativy realizací charitativních projektů naší nadace, provedli porovnání průběhu realizace projektů s platnou legislativou. Předmětem tohoto porovnání bylo posouzení interních projektů, organizovaných Nadací Terezy Maxové (dále jen "NTM"), a jejich souladu s právním řádem, zejména zákonem č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech (dále jen "**Zákon**"). Na základě výsledků tohoto posouzení, na kterém se podíleli jak pracovníci NTM tak zejména významná advokátní kancelář Procházka/Randl/Kubr, se sídlem Jáchymova 2, Praha 1 (www.prk.cz) bylo na sklonku roku 2005 rozhodnuto správní radou NTM o založení obecně prospěšné společnosti za účelem realizace obecně prospěšných projektů, doposud prováděných samotnou NTM. Při posuzování problému jsme vycházeli zejména z převažujících názorů v literatuře a ze stávající judikatury. Oprávněným důvodem pak bylo Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR č.j. Rc 29 Odo 413/2002, ze dne 5. listopadu 2002, které se sice netýkalo NTM, ale jeho část jasně stanovuje a objasňuje pravý záměr zákonodárců při tvorbě zákona číslo 227/1997 Sb.

II. Východiska

NTM byla ve věci realizace projektů příjemcem nadačních darů, ale ne vždy tyto dary beze zbytku darovala v souladu se svým účelem jako nadační příspěvek třetím osobám. Část získaných prostředků (nadačních darů) používala, ostatně jako valná většina nadací v České republice, se souhlasem dárců, při organizaci projektů (vždy šlo o projekt v souladu s účelem NTM ve prospěch třetí osoby, obdarovaného) na úhradu souvisejících nákladů (např. úhrada služeb dodavatelům). Projekty realizovala i za účasti vlastních zaměstnanců, a náklady dodavatelům služeb hradila přímo. V případě realizací projektů, na jejichž provedení přímo NTM většinou trvali sponzoři (z neznalosti příslušné legislativy pravděpodobně nevědouc, že tím dochází k rozporu se zákonem o nadacích) jsme získané prostředky jako nadační dar (jiný způsob zákon nezná), dále nepřerozdělovali, ale „spotřebovali“ s vědomím dárců tak na realizaci projektu s tím, že jsme sami plnili statut a účel NTM.

III. Vysvětlení pojmů

1) Použití majetku nadace a poslání nadace v souladu se Zákonem

Obecně, nadace je právnickou osobou, jejíž úkolem je akumulace majetku a jeho následné obecně prospěšné rozdělování určené účelem nadace.

Posláním nadace jako sdruženého majetku není přímo obecně prospěšnou činností provozovat, ale prostřednictvím především finanční podpory, na základě konkrétních projektů v souladu s účelem, pro který je nadace zřízena, tuto činnost umožnit, rozvíjet a jinak napomáhat její realizaci. Nadace sama nevyvíjí v zásadě žádnou ekonomickou aktivitu, byť i obecně prospěšnou. Její činnost spočívá v poskytování nadačních příspěvků. Podstatou činnosti nadace je akumulace majetku a jeho následné obecně prospěšné rozdělování určené účelem nadace. S tímto názorem se ztotožnil i Nejvyšší soud České republiky.

V souladu se Zákonem může být majetek nadace použit pouze na nadační příspěvky a k úhradě nákladů souvisejících se správou nadace. Nadačním příspěvkem se rozumí vše, co je nadací v souladu se Zákonem a statutem nadace poskytnuto třetí osobě k účelu, pro který byla nadace zřízena. Nadační příspěvek může mít podobu plnění (i) peněžitého, (ii) nepeněžitého, případně i (iii) smíšeného.

Poskytnutí nadačního příspěvku jakožto majetkového plnění může mít různou formu, například převod vlastnictví k věci, zapůjčení věci, poskytnutí práva bezplatného přístupu k databázi, poskytnutí slevy apod.

Nadační příspěvek nesmí mít povahu obecně prospěšné služby (činnosti), protože jinak by se jednalo o vybočení z dnešního legálního pojetí nadačního práva. Předmětem nadačního příspěvku je totiž majetek, nikoliv činnost jako služba, ať již obecně prospěšná nebo jiná.

Provozování obecně prospěšné činnosti je typické pro obecně prospěšnou společnost nebo občanské sdružení zájmového charakteru.

Zákon nedefinuje typ tzv. **užitných nadací**, které mohou být zřízeny v jiných zemích. Majetek nadací užitného typu (včetně nadací přijatých nadačních darů) je v tomto případě k nadačnímu účelu užíván bezprostředně.

Tento převládající názor je v rozporu s ustanovením § 23, odst. 1 Zákona, který výslovně uvádí, že nadace mohou podnikat pouze pronajímáním nemovitostí, pořádáním loterií, tombol, veřejných sbírek, kulturních, společenských, sportovních a vzdělávacích akcí. Jiná ustanovení Zákona ovšem omezují nakládání s prostředky nadace a v podstatě neumožňují na tuto činnost využít nadační dary. Celá situace je tedy rozporná a proto jsme vzali v potaz doporučení následovat speciální ustanovení Zákona ohledně nakládání s prostředky nadace.

K otázce se nám podařilo získat stanovisko Prof. JUDr. Jana Hurdíka, DrSc., předního odborníka na nadační právo v České republice. Nevyslovil striktní nemožnost plnění nadací ve prospěch obdarovaného formou zaplacení služby třetí osobě, pokud tato služba bude poskytnuta v souladu s účelem nadace. Konstatoval, že v praxi podobná situace může nastat, zejména z důvodů její přípustnosti v zahraniční právní úpravě. Současně konstatoval, že striktně právní výklad Zákona takovýto postup neumožňuje. Jako ideální řešení navrhl spolupráci nadace a obecně prospěšné společnosti.

2. Struktura majetku nadace a podnikání nadace

Pro úplnost uvádíme stručný nástin struktury majetku nadace a podnikání nadace.

"Majetek nadace" tvoří nadační jmění a ostatní majetek nadace.

"Nadační jmění" je peněžní vyjádření souhrnu peněžitých a nepeněžitých vkladů a nadačních darů, zapsaných v nadačním rejstříku. V případě NTM jde o hotovostní prostředky na běžném účtu a cenné papíry.

"Ostatní majetek nadace" obecně mohou tvořit například nemovitosti, výnosy z dosavadního podnikání nadace, výnosy z existujícího majetku apod.

"Nadační dar" je vše, co je poskytnuto třetí osobou nadaci k dosahování účelu, pro který byla nadace zřízena.

Jiný příspěvek nadaci než formou nadačního daru Zákon nezná. Pokud by nadace měla možnost přijmout od třetí osoby cokoliv jiného než nadační dar, musí takové plnění odmítnout, přestože by takový příspěvek v konečném účelu byl nadací užít v souladu s účelem nadace. Nebylo by totiž možné použít takové plnění v souladu se Zákonem: nadace může vydávat prostředky pouze ve formě nadačního příspěvku nebo k úhradě nákladů, souvisejících s vlastní správou nadace.

K dosahování účelu, pro který byla nadace zřízena, používá nadace pouze výnosy z nadačního jmění a ostatní majetek nadace. V případě NTM to znamená, že k dosahování účelu může NTM použít pouze úroky a dividendy, vyplacené z prostředků na běžném účtu a cenných papírů, které jsou součástí nadačního jmění. Stejně tak by NTM mohla pro dosahování svého účelu použít ostatní majetek.

Nadace nesmí vlastním jménem podnikat, s výjimkou pronájmu nemovitostí, pořádání loterií, tombol, veřejných sbírek, kulturních, společenských, sportovních a vzdělávacích akcí.

IV. Závěry a přijatá opatření

S ohledem na skutečnosti, uvedené výše máme za to, že nadace by měla majetek užívat pouze pro poskytování nadačních příspěvků a na úhradu nákladů spojených se správou nadace.

Možným řešením bylo založení obecně prospěšné společnosti, což Zákon výslovně připouští. NTM se tak stala zakladatelem Obecně prospěšné společnosti při Nadaci Terezy Maxové, se sídlem Na Florenci 1020/19, 110 00 Praha 1. V rámci realizace interních projektů ve spolupráci s dosavadními konkrétními dárci a sponzory dochází a bude nadále docházet k poskytování nadačních příspěvků této obecně prospěšné společnosti, na zajištění aktivit (tedy stávajících i nových projektů) v souladu s účelem NTM, které sama NTM nemůže provozovat.

Ředitelkou této společnosti byla jmenována paní Naděžda Dittmannová, dosavadní vedoucí projektového oddělení naší nadace. Zároveň dochází k průběžnému postupování provádění jednotlivých projektů, které byly doposud realizovány přímo nadací, na tuto OPS.

Vážíme si dosavadní spolupráce se všemi dárci a jsme přesvědčeni, že tato nutnost, vyvolaná jediné a pouze potřebou sladit provádění projektů s platnou legislativou, pomůže k ještě transparentnějšímu způsobu realizaci pomoci těm z nejpotřebnějších - opuštěným dětem.

V Praze dne 2. ledna 2005

Ing. František Francírek, Ph.D., v.r.
předseda správní rady
Nadace Terezy Maxové